

Etterlyst: Et sentrum

Uttrykket «polsk riksdag» er blitt ensbetydende med uenighet og forvirring. Men unge polske politikere som nylig gjestet Norge, var enige om en ting: Kristendommen må være grunnlaget for morgendagens polske samfunn.

Fire medlemmer av Nasjonalforsamlingen (Sejmen) deltok på et to ukers polsk-norsk seminar i Oslo som ble arrangert av Moralsk Opprustning. I alt kom ni fra Polen, blant dem Lech Walesas sekretær. Dette nummeret av Ny Verden handler om seminaret og om forsoningskreftene som mobiliseres i et Øst-Europa truet av etniske konflikter og gammelt hat.

Den plass de polske seminardeltakerne gav kristendommen, leder tanken hen til den engelske kunsthistorikeren Kenneth Clark's ord om at Vestens sivilisasjon mangler et sentrum. Vi har pluralisme og mange gode overbevisninger. «Kanskje for mange,» sier Clark.

Polakkene har et sentrum. Tross en ruinert økonomi, tross et politisk liv i kaotisk omstilling, kan de ha elementet som byggverket Europa mest trenger.

Seminaret gjorde det også klart at polsk og vestlig virkelighetsoppfatning på mange områder ligger lysår fra hverandre. Vi ser markedsøkonomiens svakheter, med ressursløsning og beinhard konkurranse. De ser markedsøkonomien som det eneste middel til å komme opp av en økonomisk hengemyr. Vi ser på regnskogene som ødes i Amazonas og bekymres over våre barns fremtid. De ser på bygningene i Krakow som i dag tæres bort av utslippene fra smilgende industri. Vi er opptatt av hungersnøden i Afrika. De kan ofte ikke spise selvprodusert mat fordi den er uhygienisk eller miljøforgiftet.

Den økende kommunikasjonen mellom Øst- og Vest-Europa åpner for en gjensidig læringsprosess. Kommunismens sammenbrudd i Øst-Europa er en seier for sannheten over løgnen, for friheten over diktaturet. Men det er ikke ensbetydende med en seier for vestlig kapitalisme.

Etter alle disse årene med frihet, bør vi i den vestlige verden spørre oss selv: Hvordan har vi brukt friheten? Hvorfor øker ensomheten og meningsløsheten blant Vestens velstandsmennesker? Hvorfor øker forskjellen mellom rike og fattige nasjoner? Møtet med menneskene i Sentral- og Øst-Europa kan kanskje hjelpe oss til å oppdage noen av svarene. De kan på sin side dra nytte av våre erfaringer med frihet og velstand.

Forutsetningen er at begge sider møter hverandre med ydmykhet og villighet til å lytte. Det vi skal fram til er kanskje noe annet enn begge parter for øyeblikket forestiller seg. □

Forsoningskrefter i Øst

«Vi vil fram til en dyp forsoning med våre naboer. Ikke på det verbale plan, men ekte. Ekte forsoning med det russiske folk. Ekte forsoning med det tyske folk,» sa Polens statsminister Tadeusz Mazowiecki under en pressekonferanse i Strasbourg i januar i år.

Hans appell fikk i april et overbevisende svar fra den nyvalgte Nasjonalforsamlingen i Øst-Tyskland (DDR). I en felles erklæring fra alle partier ber Nasjonalforsamlingen de jødiske, sovjetiske, tsjekkoslaviske og polske folk om tilgivelse for de lidelser Tyskland har påført dem. «Vår skyld må aldri glemmes. Som de første fritt valgte parlamentarikere i DDR, bekjenner vi oss til ansvaret som DDR's folk bærer både for sin historie og sin fremtid,» heter det i erklæringen. De understreker særlig at det polske folk skal føle seg trygge innen sikre grenser, og at det aldri fra tysk side vil bli gjort krav på tidligere tyske landområder.

Det er ikke bare overfor Tyskland at Polen har problemer. I det sør-østre Polen lå polakker og ukrainere fremdeles i krig med hverandre fem år etter annen verdenskrig. Sovjets forsinkete innrømmelse av at det var de som likviderte tusenvis av polske offiserer i Katyn, viser hvilke dype følelsesmessige røtter motsetningene mellom de to folkene må ha.

Det er noe av bakgrunnen for et bemerkelsesverdig initiativ fra den polske biskopen i området, Tokarczuk, hvis bispedømme også omfatter en del av Ukraina. 1. mars overdro han et kloster i byen Jaroslaw til Moralsk Opprustning. (Se vedlegg.) Hans visjon er at det skal brukes som et sentrum for forsoning i et hjørne av Europa hvor mye blod har flytt. Kiev, Budapest, Prag og Vilnius ligger alle mindre enn 600 km fra Jaroslaw. En internasjonal sammenkomst med deltakelse også fra andre deler av Europa finner sted i klosteret allerede i juni.

I innbydelsen skriver de polske initiativtakerne: «For oss har de mange mennesker vi har lært å kjenne gjennom Moralsk Opprustning vært en dør til verden. De har også gitt videre rike erfaringer om forvandling og forsoning, om å lytte til og adlyde Gud.

Biskopen har foreslått «åndelig fattigdom i dagens Europa» som tema. Det er ment som en utfordring til materialismen. Det handler om å se vår indre fattigdom i øynene, om å vende oss til Gud med vår hevnjerrighet og med vår skam. Alle her står overfor spørsmålet: «Stod jeg ved det jeg trodde på eller ikke?» Det dreier seg om å tilgi og bli tilgitt. Og om å bry seg om dem som lever under verre betingelser og lider mer enn vi gjør.»

Programmet

Det to uker lange oppholdet ga anledning til å informere om mange sider av norsk samfunnsliv. Noen seminarer kastet også lys på den videre sammenheng med europeisk integrasjon og nord-sør spørsmålet. Det følgende gir et bilde av emnene og hvem som behandlet dem. De fleste møtene fant sted i Moralsk Opprustnings hus i Oslo.

«Politikk og samvittighet. Politikkenes apolitiske grunnvull.» Foredrag ved professor i filosofi ved Oslo Universitet, Egil A. Wyller.

«Partienes rolle — konflikt og samarbeid. Hvordan forhindre maktmisbruk i et demokrati?»

Møte med stortingsrepresentantene Bjørn Tore Godal (Ap), Erna Solberg (H), Britt Harkstad (Kr.F) og Edvard Grimstad (Sp).

«Et funksjonelt lokaldemokrati? Samspillet mellom det offentlige og det frivillige.»

Foredrag ved Jakob Eng, leder for Kommunenes Sentralforbund.

«Velferdssamfunnet — balansen mellom personlig og offentlig ansvar.»

Innledning til debatt ved professor i sosialmedisin, dr. Per Sundby.

«Utfordringen i overgangen fra sentraldirigert til markedsorientert økonomi.»

Innledning til debatt ved professor Arne Jon Isachsen, Bedriftsøkonomisk Institutt.

«Pengene eller livet.»

Et seminar med Erik og Ragnhild Dammann. Han er grunnlegger av «Fremtiden i våre hender» og forfatter av et titalls bøker, hvorav «Pengene eller livet» er den siste.

«Europa i nittiårene.»

Innledning til debatt ved Kaare Sandegren, Landsorganisasjonens internasjonale sekretær, og Jakob Aano, tidligere formann i Europarådets utdannings- og kulturkomité, Strasbourg, og formann i Stortingets utenrikskomité 1983–85.

«Miljøproblemer anno 1990. Hvordan skape en fremtid i økologisk balanse?»

Debat med representanter for Miljøverndepartementet, «Natur og Ungdom» og «Bellona».

«Global rettferdighet.»

Et møte med Kirkens Nødhjelp, Institutt for menneskerettigheter, flyktninger i Norge og representanter for den samiske befolkning.

«Media — sannhetsformidler eller manipulasjonsverktøy?»

Seminar med journalist og forfatter Erik Egeland, sjefsredaktør Helge Kjøllesdal, Vårt Land, og utenriksredaktør Per Edgar Kokkvold, Arbeiderbladet.

«Idéens plass i politikken.»

Tidl. statsminister Lars Korvald innleder.

Deltakerne

Fra Nasjonalforsamlingen (Sejm):

Pawel Chrupek, Jordbrukskomitéen

Marek Dziubek, Komitéen for økonomisk samarbeid med utlandet og konstitusjonskomitéen

Boguslaw Palka, Komitéen for jordbruk og industri

Alle fire har sin bakgrunn i Solidaritet på landsbygda.

Fra Gdansk:

Joanna Strzemieczna, sekretær til Lech Walesa

Slawomir Rybicki, ansvarlig innen Solidaritet for oppbygging av småindustri

Fra Lodz:

Maria Maciaszyk, sekretær for Solidaritet i Lodz

Przemyslaw Wilczynski, student og aktiv i det nystiftete kristelig-demokratiske parti

Fra Stockholm:

Wiesiek Kecik, en av de opprinnelige medlemmer av KOR (Komitéen til arbeidernes forsvar) og medstifter av Bonde-Solidaritet.

Syv av de polske gjestene. Bak fra venstre: Boguslaw Palka, Maria Maciaszyk, Marek Dziubek. Foran: Pawel Chrupek, Krzysztof Szymanski, Przemyslaw Wilczynski og Kecik Wiesiek.

(Foto: Mariann Tvete)

Polske realiteter

De 120 som kom til et møte i Frogner menighets lokaler på Schafteløkken fikk et nøkternt bilde av Polens vanskeligheter, parret med en tro på at det går den rette veien.

Parlamentsmedlem Marek Dziubek pekte på at inflasjonen er gått ned fra 70% i januar til 7–8% i dag. Men samtidig er økonomisk virksomhet redusert med 20% og arbeidsløsheten nærmer seg en halv million.

Fagforeningslederen Maria Maciaszyk fra Solidaritet i Lodz beskrev hvor hardt livet er for den alminnelige polakk. «Fra 1. januar til 21. mars har ingen mottatt noen arbeidsløshetsstrygd,» sa hun. «Det er særdeles vanskelig å formidle tro på fremtiden i en situasjon hvor man bare kan knytte nevene. Normalt arbeider 90% av kvinnene utenfor hjemmet.»

Parlamentsmedlem Boguslaw Palka beskrev forsøkene på å omforme økonomien i byene og på landsbygda. Lover er allerede vedtatt som fratar dem som nøt godt av privilegiesystemet under kommunismen kontrollen over f.eks. distribusjon og fordeling av matvarer. Befolkningen identifiserer seg i økende grad med sitt land og med regjeringens forsøk på å rydde opp. «Likevel overstiger mange løsninger våre økonomiske muligheter. Derfor er vi avhengig av internasjonalt samarbeid,» slutter han.

På spørsmål om hvilken rolle kirken hadde spilt under frigjøringsprosessen, svarte parlamentsmedlem Pawel Chrupek: «Det var tilstrømmingen under det første pave-besøket i 1979 som gjorde oss klar over hvor mange meningsfeller vi hadde. Kirken holdt solidaritetstanken levende under unntakstilstanden. Ved valgene i juli i fjor var prekestolen den viktigste formidler av vårt budskap, fordi mediene enda var under kommunistenes kontroll. Motstanden mot kommunismen har hovedsakelig hvilt på kirken og det privateide jordbruket.»

Møtet på Schafteløkken fikk en fin ramme takket være deltakelsen av et kor fra «Vennskapsskipet Norge-Polen» og pianisten Ruth Lagesen, som spilte Grieg for de polske gjestene.

Nærkontakt

En rekke besøk brakte de polske gjestene i nærkontakt med det norske samfunnet.

Kværner-Eureka innbød til et besøk i deres bedrift i Tranby, som bl.a. produserer maskiner til vannkraftutbygging og papirindustrien. Hovedtillitsmannen ved Kværner-konsernet og personalsjefen forklarte samarbeids- og forhandlingsordningene i norsk industri. Det gjorde inntrykk at konsernet over en tiårs-periode bare har tapt 1½ arbeidsdag pr. år p.g.a. arbeidskonflikter.

De polske gjestene viste stor interesse for Kværner-produserte minikraftverk som kan installeres på tvers av elver, også i relativt flate landskaper. Polen har en grunn kyst mot Østersjøen, og Kværners katamaraner, som kan ta opp til 400 passasjerer og stikker bare 1,70 m dypt, ble grundig studert.

Med fire av polakkene engasjert i Bonde-Solidaritet, var det naturlig at norske samvirkemodeller i jordbruket ble viet oppmerksomhet. Kl. 0545 en morgen møtte de opp i Gartnerhallen i Oslo for å se grønnsakene komme til byen! De besøkte også Fellesslakteriet og hadde samtaler med representanter for Norges Bondelag.

Oslo Rådhus har stått i fokus de siste månedene. Den polske gruppen ble mottatt av ordfører Nordengen, og hadde en samtale med byråd Sveinung Lunde fra Høyre og kommunalrådene Ole Jacob Frich og Erik Selgård fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

De hadde også en times samtale med stortingspresident Jo Benkow om maktfordelingen i det norske samfunnet og fikk en grundig omvisning i stortingsbygningen.

Sande kommune

Med bakgrunn i Polens 808 kommuner – hvor fremtiden i stor grad formes – ble det lagt opp til et besøk i Sande kommune, Vestfold.

Sandes ordfører, rådmann og kultursjef ønsket de polske gjestene velkommen og redegjorde for kommunens funksjon, liv og arbeid, påfulgt av spørsmål og svar. Handikap-omsorgen ble vist spesiell interesse.

Senere på dagen ble tre bondegårder besøkt, der gjestene bl.a. fikk innblikk i melkeproduksjon og bruk av kjøletanker (som det er drastisk mangel på i Polen) og fordeling av melken gjennom meieriene. De fikk også se Vestfold Veksthus, som drives parallelt, biologisk, med gårdsbruk/husdyr. Innblikk i enkle former for tørking og lagring av korn inngikk også i gårdsbesøkene.

Reaksjoner på seminaret

De fleste av kveldene var satt av til samtale i en mindre krets.

«Vi kom her med lite kjennskap til hverandre. Etter hvert er vi blitt venner,» sa en av de polske deltakerne. Det kom frem i åpenheten og tryggheten som preget samtale. Alle var enige om å møtes igjen ved sammenkomsten i Jeroslaw i juni.

En av kveldene dreide seg om den vanskelige balansegangen mellom å gi tid nok til familien hjemme samtidig som man påtok seg politisk ansvar.

Tid til refleksjon er også en mangelvare, sa polakkene. En av dem mente at de to ukene i Oslo var den beste åndelige forberedelse til påsken som han noen gang hadde opplevet. «Polen lider av en skadet samvittighet» la han til. «Det er én moral for familien og én for det offentlige. Barna har lært forskjellige normer hjemme og på skolen. Det er en farlig variasjon av normer som ellers er evige og absolutte.»

«Hvis vi opplever samme velstand som i Vesten, får vi de samme problemene. Derfor må vi bruke tiden til å styrke vårt åndelige fundament nå. Vi har en tidsfrist.»

«De evige verdiene lever fremdeles i oss,» sa en annen, «men de liksom sover. Vår tro er et slags utstillingsobjekt.»

En av parlamentarikerne fortalte at han var kommet inn i politikken ved en tilfeldighet. Han mente det var et privilegium å få utdanne seg gjennom et slikt seminar, og en forberedelse for de ansvarstunge beslutninger som venter dem i parlamentet. Med referanse til professor Wyllers ord om samvittighetens betydning, sa han: «Når vår kunnskap ikke strekker til, må vi falle tilbake på samvittigheten. Den bekreftelsen vi har fått på det her, er en hjelp.»

Ingen hevn

Etter en film om fransk-tysk forsoning, gikk hele kvelden med til beretninger om de lidelser som krigsårene eller unntakstilstanden i 80-årene hadde ført med seg. En hadde mistet sin bestefar i Auschwitz og sin onkel og tante i Tyskland. En annen onkel, hans kone og 4 barn hadde brent inne i Ukraina.

Et av parlamentsmedlemmene var under unntakstilstanden i 80-årene blitt torturert så han lå på sykehuset i 2 måneder. Likevel var det få hevtanker å spore. De refererte til de polske biskopene som i 1960 reiste til Tyskland for å fremme forsoning mellom polakker og tyskere.

Men en merket også frykten for de store naboene som igjen og igjen har fortært Polen: Ukraina med 60 millioner i Øst, og Tyskland med sine 80 millioner i Vest. De håper tysk gjenforening kan skje innen rammen av NATO og EF og at de selv kan få være med å utforme fremtidens Europa.

En bemerkning fra polsk side sammenfattet noe av det som skjedde under disse kveldene. «Jeg kom hit med en del bitterhet og skuffelse inni meg,» sa vedkommende. «Nå begynner jeg å få tro på menneskene igjen.»

Polsk biskop skaber center for forsoning

Benediktinersøstrene i Polen stiller gammelt kloster til rådighed for Moralsk Oprustnings arbejde

Af
Knud Simon
Christensen

Biskop Ignacy Tokarczuk i Przemyśl i det sydøstlige Polen er en fremsynet og handlekraftig mand. Fra 1964 til i dag har han - trods myndighedernes hårdnakkede modstand - fået opført over tre hundrede kirker i sit stift. Han har det største antal præster under uddannelse i noget bispedømme, ialt 425. En tredjedel af bispeddømmet ligger i Rusland, og en dag bliver grænsen åbnet. Derfor lærer de alle russisk.

Men biskop Tokarczuk har mange ting at tage højde for.

Bispesædet Przemyśl ligger i den sydøstlige del af Polen, hvor resultaterne af fortidens krige og misgerninger kun ligger skjult under et ganske tyndt lag sned.

Przemyśl ligger i det smukke og frugtbare Galicien, det gamle kongedømme nord for Karpatbjergene, som Polen underlagde sig i 1340, og som østrigerne overtog ved Polens første deling i 1772. Da Polen genopstod efter 1. verdenskrig, blev landskabet igen en del af Polen.

Hævnen

Ved Stalins pagt med Hitler blev Østgalicien med hovedstaden Lvov gjort til en del af Ukraine. Vest-Ukraine kaldes det. Efter 2. verdenskrig forblev det en del af Ukraine og dermed Sovjetunionen.

På begge sider af den polsk-sovjetiske grænse har ukrainere og polakker i århundreder boet sammen i fred og fordragelighed. Men i de sidste generationer er det blevet anderledes.

Der kommer flere og flere vidnesbyrd for dagen om, at Stalin lod russiske soldater myrde hele polske landsbyer under foregivende af, at det var ukrainere, der havde gjort det. Det lykkedes ham at få antændt en grænsefølelse. Snart var det polakker, der myrdede ukrainerne, snart var det ukrainerne, der tog hævn.

Fra 1945 til 1950 var der åben krig i området mellem ukrainere og polakker.

Modsatningerne blev yderligere skærpet af religiøse modsætninger. På et tidspunkt var Lvov sæde både for en polsk, katolsk ærkebiskop, en ukrainsk-katolsk og en armenisk-ortodoks.

Skellene går ofte tværs igennem familier. Også indenfor familierne har man myrdet hinanden.

Når låget lettes

Biskop Tokarczuk ved alt om, at der er behov for for-

soning.

- Jeg kan godt grue for, hvad der vil ske, når låget bliver taget af Østeuropa, sagde han allerede for et par år siden.

Derfor lyttede han også omhyggeligt, da Wiesiek Kecik kom og fortalte ham om Moralsk Oprustning.

Wiesiek Kecik er en af dem, der stod ved biskoppens side i kampen for kirkebygget og for at hindre, at nybyggede kirker blev revet ned igen. Han har præsteret at tage en taxa tværs over Polen, da der var akut fare på færde, samtidig med at hans kone fandt frem til en telefon, hvorfra hun kunne ringe til vestlige nyhedsmedier. Da taxa-chaufføren blev klar over, hvori ærinde bestod, ønskede han ingen betaling.

Ægteparret Kecik flygtede for fem år siden til Sverige sammen med deres fire børn i alderen et til elleve år.

Tilsammen har Marzena og Wiesiek Kecik været anholdt omkring 150 gange, han tegner sig for de 120. Det var faktisk i en politibil på vej til fængsel - med et gitter imellem - at de forlovedes!

Wiesiek Kecik var en af de første, der begyndte at organisere bønderne. Sammenlignet med industriarbejderne stod de alt for svagt i kampen for at blive hørt, kunne han se. I 1978 kom han med i systemkritikergruppen KOR (Komiteen til Arbejdernes Forsvar), da den blev udvidet til 33 medlemmer. Det var en del af baggrunden for de mange anholdelser.

Det blev for meget for børnene med usikkerheden, hver gang far eller mor blev hentet til forhør. Derfor flygtede familien til Sverige.

Højskoletanken

Men de havde også et andet ærinde. De ville gerne studere folkehøjskoler i Sverige.

Marzena er kvart ukrainer, kvart georgier og halv

polak. Hendes fars forældre blev af zaren deporteret til Sibirien, og her blev faderen født. Han kom hjem til Polen i 1918. I årene herefter blev han engageret i højskole- og andelsinitiativerne, som Ignacy Solorz omplantede fra Danmark til Polen.

I 1939 blev faderen igen deporteret til Sibirien. Men han fik mulighed for at slutte sig til general Wladyslaw Anders armé af polske frivillige, som via Iran blev ført til Italien og vandt det drabelige slag ved Monte Cassino.

Marzena blev født i Teheran.

Wiesiek sigtede oprindeligt mod at blive jesuitterpræst. I fem år studerede han med det formål. Men så følte han helt klart, at han måtte gøre noget mere samfundsrettet. Han begyndte at mobilisere de unge. Alleerede efter tre år blev han anholdt og dømt til fem års fængsel.

Da han kom ud igen, var det kun muligt for ham at komme til at studere klassisk filologi. I stedet, mente man, kunne bruges politisk. Alligevel forsøgte politiet også at hindre dette. Det var ved universitetet i Wrocław.

Wiesiek nåede at studere klassisk filologi i fire år og Marzena polsk filologi i to år.

Biskoppens idé

I Sverige lærte de meget om folkehøjskolen.

Wiesiek gik på Sänga-Säby Folkhögskola, som drives af Landbrugernes Rigsforbund, og hans kone gik på Dalarö Folkhögskola, som tilhører Frelsens Hær.

En polak fortalte dem om Moralsk Oprustning, og Wiesiek tog til den internationale konference i Caux i Schweiz. Det var for tre somre siden. Han holdt sin biskop hjemme i Przemyśl orienteret om, hvad han var stødt på.

- Da jeg første gang hørte om Moralsk Oprustnings »fire absolutter« og dette

med at lytte til Gud, så mente jeg nok, at det var udtryk for en meget forenklet virkelighed, fortæller Wiesiek Kecik.

Men næste sommer - det var i 1988 - tog de begge til Caux. Og i februar sidste år tog han en hel gruppe svenske engageret i Moralsk Oprustnings arbejde med til biskop Ignacy Tokarczuk.

De fortalte biskoppen om den rolle, som Moralsk Oprustning har spillet i opbygning af godt naboskab mellem Tyskland og Frankrig efter 2. verdenskrig, i forsoning mellem politiske modstandere og løsning af politiske konflikter mange steder i verden.

På stedet bad biskoppen dem om at komme og arrangere et seminar for Moralsk Oprustning i hans stift. Det skulle være med folk fra hele Europa og fra andre dele af verden. Emnet skulle være europæernes materialisme.

Seminaret er berammet til at holdes fra 21. til 24. juni i byen Jaroslaw en snes kilometer nord for Prze-

mysl, og emnet er formuleret: »Evangelisk fattigdom i Europa i dag«. Biskoppen vil åbne seminaret i byens største kirke.

Klosteret

Men biskoppen besluttede også selv at sende folk til Caux. To gejstlige og fire læge repræsentanter sendte han til konferencen sidste sommer. Og ægteparret Kecik inviterede mange af deres venner fra opposition og Bondesolidaritets. Ialt et halvt hundrede polakker deltog i møderne.

Rapporterne, som nåede tilbage til Polen, var udelukkende positive.

- Kom igen om et par måneder, så samler jeg flere biskopper og kirkens kulturudvalg, sagde biskoppen.

Da de kom, måtte de igen forklare, hvad det hele drejede sig om.

- I skal gøre klostret i Jaroslaw til et center for Moralsk Oprustning. Der ligger et stort arbejde foran os, og vi behøver et sådant center, sagde biskoppen.

Det omtalte kloster ligger lige midt i byen Jaroslaw og omfatter en kirke med to store klosterfløje og cirka ti tønder land alt sammen omgivet af en fæstningsmur med ni tårne. Indenfor muren er der en henrettelsesplads fra 2. verdenskrig.

Klosteret blev bygget af benediktinersøstre i 1611, men overtaget af den østrigske stat i 1772. Efter at den demokratiske forfatning blev indført sidste år, blev der åbnet mulighed for at give ejendom tilbage til deres retmæssige ejere, altså i dette tilfælde benediktinersøstrene. De støttede biskoppen i hans forslag.

- Nej, sagde Wiesiek, det er ikke bygninger, men mennesker vi behøver.

- Hvormange mennesker behøver I, - der er mange, som er parate, svarede biskoppen og holdt iøvrigt fast ved sit forslag om klostret. Mange i forsamlingen nikkede bifaldende.

Haggajs bog

Da de igen var undervejs, slog Wiesiek op på dagens tekst i sin bønnebog. Teksten var fra profeten Haggajs bog, hvor Herren siger til profeten: »Er det da tid for eder at bo i huse med træklædte vægge, når Herrens hus ligger øde... Gå op i bjergene, hent tømmer og byg templet... Mit er sølvet og mit er guld. Dette hus' herlighed bliver større end den tidligere, lyder det fra Hærskarers Herre.«

Budskabet var klart nok. Biskoppen havde ret. Der var ikke andet at gøre end at gå igang. Der måtte etableres et center for Europas moralske oprustning i klostret i Jaroslaw.

Midt i februar dannedes så en stiftelse for »Dozbrojenie Moralne«, der som juridisk person skal overtage klostret i et lejemål på 99 år med mulighed for forlængelse.

Vedtægterne siger, at: »Stiftelsen støtter åndeligt og materielt Moralsk Oprustnings arbejde. Moralsk Oprustning søger at finde frem til og at udføre Guds vilje i overensstemmelse med de fire absolutte moralske normer ærlighed, renhed, uselvished og kærlighed. Dens sigte er at skabe en moralsk ændring af verden gennem en ændring i enkeltpersoner, således som Kristi liv og lære inspirerer til det.«

Den 15. februar meddelte de lokale myndigheder officielt, at klostret ville blive givet tilbage til benediktinersøstrene med virkning fra begyndelsen af marts.

Den videre overdragelse til stiftelsen er allerede begyndt. De første frivillige polske medarbejdere for Moralsk Oprustning er flyttet ind.

Demokrati

Med blandt dem, der tegner den nye stiftelse, er tre medlemmer af det ukrainske mindretal i Jaroslaw. Også udlændinge blev bedt

Det er igennem spørgsmålet: »Hvad var Guds hensigt med, at vi fik en sådan historie?«, at vi skal finde frem til vor bestemmelse, siger polakken Wiesiek Kecik. Her besøger han sammen med sin kone Marzena Kecik venner i det danske center for Moralsk Oprustning, som ligger på Peter Bangsvej på Frederiksberg. (Foto: Leif Tuxen)

om at være med. Polakkerne er fuldt ud klare over, at det er en stor opgave, de er i færd med at tage på sig.

I Danmark har der længe været stille omkring Moralsk Oprustning i den bredere offentlighed, men Marzena og Wiesiek Kecik har netop været på besøg hos venner i Danmark for at fortælle om dimensionerne af det, som de står overfor både med klostret og med seminaret i juni.

Den svenske gymnasieadjunkt Gunnar Fur og frue og et stort antal repræsentanter for Moralsk Oprustning i Sverige har påtaget sig at stå polakkerne bi på enhver måde, ligesom de i høj grad har fungeret som jordemødre for det, der er under udvikling.

En gruppe unge polakker inklusive repræsentanter fra Bondesolidaritets og Lec Walezas kabinet rejste i lørdags til Oslo, hvor den norske gren af Moralsk Oprustning har arrangeret et seminar på højt plan. Universitetsfolk, politikere og presfolk samt repræsentanter for Kirkens Nødhjelp og Institut for Menneskerettigheder vil give dem indblik i, hvordan demokrati fungerer i et nordisk land.

Historien

Wiesiek og Marzena Kecik mener ikke, at det er udelukket, at en højskole kan høre med ind i planerne for klostret som et center for forsoning i Østeuropa.

- Der er behov for ledere indenfor alle områder i Polen i dag, siger Wiesiek Kecik. Ikke mindst er det nødvendigt at få givet en ballast til landboungdommen.

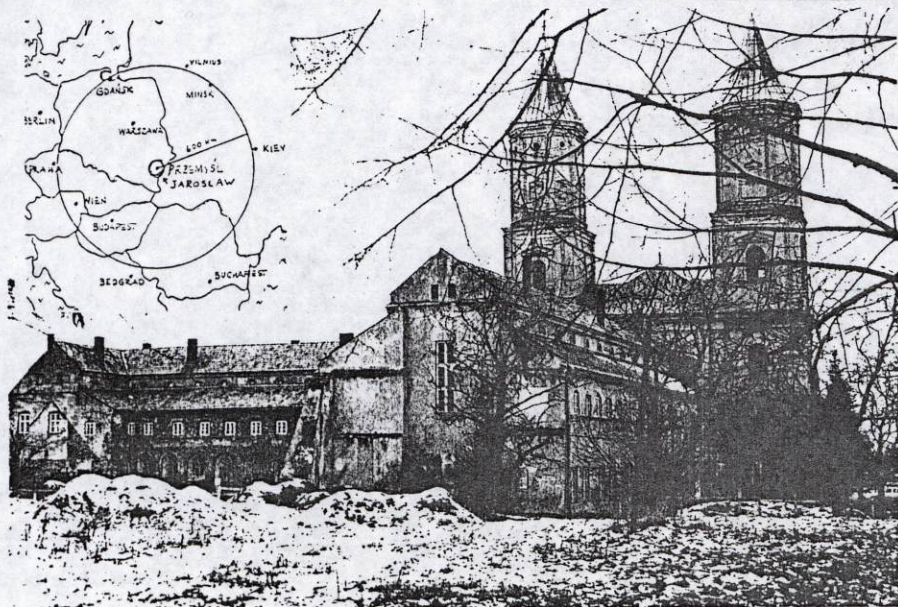
Men det åndelige perspektiv er altafgørende.

- I den vestlige verden taler man ofte om østlandene som markeder. Men det er ikke på det økonomiske område, at den største forandring sker. Den største forandring har at gøre med frygt. Tidligere frygtede vi at miste arbejde, studium eller andet, som staten kunne tage fra os. Nu frygter vi at se os selv i øjnene og spørge: »Var jeg sand overfor mig selv dengang?«... »Hvad gjorde jeg, og hvad vovede jeg ikke at gøre?«

- Det er let at begynde at foragte sig selv, og det er vanskeligt at acceptere, at vi har ansvar for, hvad der gik galt. Det er netop der, ønsket om hævn og om at skyde skylden på andre ofte fødes. Så når I besøger vort folk, siger Wiesiek Kecik, så vov at tale om de virkelige ting og ikke kun om økonomi og politik.

- Hovedspørgsmålet, som vi i østlandene må se i øjnene, er: »Hvad var Guds hensigt med at tillade en sådan historie?« Igennem dette spørgsmål vil vi finde frem til vor bestemmelse.

- Moralsk Oprustnings bidrag er at føre os hen til den kunst at lytte og at bygge varige venskaber. Efter år med passiv modstand må vi nu genlære ansvarlighed.

Klosteret

KLIPP FRA FOREDRAGENE

I det følgende bringer vi noen sitater fra de norske foredragene som ble holdt under seminaret.

Professor Arne Jon Isachsen:

«Demokratiet er en dårlig styreform, men jeg vet ingen bedre,» sa Churchill. På samme måte kan en si at markedsøkonomien er en dårlig måte å husholdere med ressursene på, men vi kjenner ingen bedre. Ufriheten i en planøkonomi kan gi en viss grad av trygghet, mens friheten har sin pris. Markedsøkonomien kan ha urettferdige resultater. To investerer. Den ene taper, den andre vinner. Det betyr usikkerhet. Men det vi kan sørge for, er at utgangspunktet – sjanselikheten – er mest mulig rettferdig.

Planøkonomien setter produsenten i sentrum. Markedsøkonomien setter konsumenten i sentrum. Det får avgjørende virkning.

Forfatteren Erik Dammann:

Vi lever på en overutnyttet klode. I løpet av de to siste generasjoner er 1/4 av dyrkningsjorden gått tapt. Samtidig øker klodens befolkning med 86 millioner pr. år.

Vi trenger en verdirevolusjon som forandrer våre liv og våre systemer. Men konkurranse-samfunnet påvirker oss stadig i motsatt retning.

Vi trenger en internasjonal debatt om et annet handelssystem bygget på samarbeid og deling.

1. konsulent Per Antonsen (Miljøverndepartementet)

Reformprogrammet som den nye polske regjering har lagt frem er blant de mer vidtgående tiltak vi til nå har sett i Øst-Europa for å bekjempe økonomiske problemer, inklusive miljøproblemene.

Med sin vilje til innsats har den polske regjering på en måte spilt ballen tilbake til oss. Et samarbeidsområde som jeg anser som særlig viktig, er kunnskapsoverføring. Land i Øst-Europa mangler ikke ingeniører, men de har ikke i tilstrekkelig grad blitt satt på oppgaven å utvikle miljøteknologi. Her har myndighetene i de nordiske land en åpenbar mulighet til å bidra. Vi har i Norge allerede registrert en aktiv interesse fra våre ingeniørforeninger.

Professor Per Sundby

Velferdsstaten har brakt mange goder, som f.eks. en høy grad av sosial rettferdighet og likeverd.

I Vest-Europa er det imidlertid krise i velferdspolitikken. Offentlig serveres denne krisen ikke som moralsk, kun som økonomisk og politisk. Staten klarer ikke å svelge alle problemene ved å betale. Så blir privatisering fremsatt som løsningen. Det er et sidespor.

I Norge har vi fått en kraftig politisk bevegelse som fremmer idéen om at enhver er sin egen lykkes smed, dermed også sin egen ulykkes skredder. De tror at løsningen er å kutte ned på hjelpetiltakene.

Vi har medikalisert og sosialisert samfunnets problemer. Det fratar mennesket dets personlige ansvar. Velferdspolitikken sakliggjør og objektiviserer problemer som mennesker flest vil oppfatte fra en moralsk synsvinkel. Summen av folks moralske lettsindigheter blir etter hvert pinner i velferdens kiste.

Utenriksredaktør Per Edgar Kokkvold

I fremtidens mediaverden kommer kampen mellom åndsmakt og kommersielle interesser til å stå mer i sentrum enn kampen mellom høyre og venstre.

Sjefredaktør Helge Kjøllesdal

Tross pressefrihet er det stadig krefter som vil ta strupetak på avisenes uavhengighet. I dag blir avisene mer kommersielle og mindre politiske. Folk med penger og makt vil gjøre sin innflytelse gjeldende. Avisen må hevde sin selvstendighet. Det kan også gjelde vis-à-vis kirken. Mediene skal være en kritisk overvåker av politikken.

Pressen må utvikle en kultur, en sunn selvbevissthet og respekt for spillereglene. Som sannhetsformidler skal den henvende seg til tenkende menn og kvinner.

Forfatteren Erik Egeland:

Demokrati betyr bl.a. retten til å si det andre ikke vil høre. Pressen skal være bærer av en idé-debatt. På tvers av grensene må vi slå kampfeller som har de samme grunnverdier for å opprettholde denne debatten.

Professor A. Wyller:

I «samvittighet» ligger noe som ikke bare har med moral, men overhodet med bevissthet å gjøre. Norsk «sam-vit», engelsk og latin «conscience» og «con-scientia», betyr det å «vite med seg selv». Og det man slik «vet med seg selv», er hvorvidt man lytter og lever opp til, eller tvert imot overhører og avviser den «røst» som taler til en, påkaller en, kaller en der inne. Samvittigheten er frihetens guddommelige instans av ånd og lys i menneskesinnet.

Det sant frie individ, uavhengig av om det lever under et demokrati eller ikke, er det som fritt følger Guds prøvede kall i sin samvittighet, hensynsløst overfor egen vinning og fordel. Og det sant demokratiske samfunn og den sant demokratiske stat er det politiske mønster som lar denne røst komme offentlig så sterkt til orde, at den får innflytelse på den politiske hverdag.

Kaare Sandegren:

Siden 1945 har motsetningene i Europa vært dypfrosset. Nå er det. Det er en vanskelig økonomisk, politisk og følelsesmessig utfordring.

35 europeiske nasjoner må legge et nytt grunnlag for sitt samarbeid. Den sosiale dimensjonen, dvs. en størst mulig grad av sosial rettferdighet, må sikres. Vi trenger solidaritet som en praktisk handlemåte, som en ideologi.

Lektor Jakob Aano:

Når det gjelder fremtiden, kan en forutse at polakkene kommer til å spille en avgjørende rolle som brobygger mellom øst og vest – på grunnlag av deres religiøse tro og intellektuelle vitalitet, forbundet med den modenhet og tilbakeholdenhet som både deres folk og ledere har vist under kolossalt press.

NY VERDEN vil fremme en kristen revolusjon, som forandrer både menneskers holdninger og samfunnsforholdene, bygget på absolutte moralnormer og Guds ledelse.

Utgever: Moralsk Opprustning, Postboks 3018 – Elisenberg, 0207 Oslo 2.
Tlf. 44 64 78. Postgiro 5 12 57 94. Bankgiro 6030.05.08831.

Ansvarlig: Jens J. Wilhelmsen.